

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Анотація. Наведено систематизований перелік показників характеристик фінансового стану банків, що мають додатково контролюватися в умовах кризи. Запропоновано заходи щодо поліпшення фінансового стану банків України.

Аннотация. Представлен систематизированный перечень показателей характеристик финансового состояния банков, которые должны дополнительно контролироваться в условиях кризиса. Предложены мероприятия по улучшению финансового состояния банков Украины.

Annotation. A systematic list of performance characteristics of the financial condition of banks, which are additionally controlled in crisis situation has been proposed. The measures to improve the financial condition of banks in Ukraine have been offered.

Ключові слова: банк, фінансовий стан, фінансова нестабільність, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність.

У сучасних умовах господарювання суттєвий вплив на економіку будь-якої країни має банківський сектор. У зв'язку з цим зростає роль аналізу діяльності банківських установ. Результати аналізу мають практичний інтерес як для самих банків, так і для Національного банку України. Переважна кількість банків створюють підрозділи з аналізу та управління ризиками, при цьому поза увагою аналітиків залишаються інші аспекти аналізу діяльності банків.

Дослідженню фінансового стану банку присвячена значна кількість наукових праць, що були опубліковані як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Значний внесок у дослідження безпосередньо проблеми банківського стану та суміжних питань зробили вітчизняні науковці: Баканов М. І., Шеремет А. Д., Іваненко В. М., Міщенко В. І., Лаврушина О. І., Горбатюк М. І., Ковальов А. І. та ін. [1 – 3].

Метою даної статті є дослідження проблематики фінансового стану банків в умовах фінансової нестабільності.

Основними показниками, що відображають ефективність діяльності банку, є показники ліквідності, стійкості, ефективності, ділової та рейтингової активності.

Поняття ліквідності банку означає можливість банку своєчасно і повно забезпечувати виконання своїх боргових і фінансових зобов'язань перед усіма контрагентами, що визначається наявністю достатнього власного капіталу банку, оптимальним розміщенням і величиною коштів за статтями активу і пасиву балансу з урахуванням відповідних термінів. Отже, ліквідність банку – це можливість використовувати його активи в якості наявних коштів або швидко перетворювати їх в такі. Ліквідність є однією із найважливіших системних характеристик діяльності банку. Цей показник є її динамічним станом, який забезпечує своєчасність, повноту і безперервність виконання всіх сукупних зобов'язань банківської системи та достатність коштів відповідно до потреб розвитку економіки країни. Причому негативний вплив на діяльність банку має як недостатня, так і надмірна його ліквідність. Низький рівень ліквідності банку обмежує його платоспроможність, спричиняє втрату довіри клієнтів, зниження доступу та підвищення вартості зовнішніх джерел фінансування для підтримання ліквідності, а відповідно й фінансові проблеми. Надлишкова ліквідність банку, у свою чергу, свідчить про його неспроможність ефективного розпорядження наявними вільними ресурсами і спричиняє збитки для капіталу. Надлишкова ліквідність усієї банківської системи знижує діяльність інструментів грошово-кредитної політики, а відповідно й її ефективність щодо досягнення поставлених цілей.

Отже, ліквідність банківської системи є її динамічним станом, який забезпечує своєчасність, повноту і безперервність виконання всіх грошових зобов'язань банківської системи та достатність коштів відповідно до потреб розвитку економіки [2].

Фінансова стійкість банку – це головна умова його нормального функціонування. Вона формується під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів і оцінюється за допомогою як окремих показників, так і рейтингових оцінок діяльності банків.

Показники ділової активності розділено на групи:

показники, що базуються на структурі та достатності капіталу банку;

показники, що базуються на якості активів банку;

показники, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів

показники, що характеризують динаміку окремих складових активу та пасиву.

Усі показники ділової активності повинні визначатися за рядом періодів, а отже, аналізуватися в динаміці та порівнюватися зі значеннями аналогічних показників в інших банках.

Аналіз ділової активності дозволяє оцінити, наскільки ефективно банк використовує свої ресурси. Саме ділова активність зумовлює платоспроможність, фінансову стійкість та стабільність діяльності господарюючого

суб'єкта. Ділова активність проявляється в динамічності розвитку банку, швидкості обороту його ресурсів. Критеріями ділової активності є рівень ефективності використання ресурсів, стійкість економічного зростання, ступінь виконання завдання за основними фінансовими показниками. Однак головним критерієм ефективності діяльності банківських установ є їх прибутковість, тому банки повинні не тільки прискорювати кругообіг. Аналіз ділової активності полягає у дослідженні рівнів і динаміки різноманітних фінансових коефіцієнтів-показників оборотності.

Основними показниками, що характеризують ділову активність банку є коефіцієнт рівня дохідних активів, коефіцієнт кредитної активності, коефіцієнт інвестиційної активності тощо.

Отже, Національному банку України необхідно врахувати уроки нинішньої фінансово-економічної кризи і сформувати більш чіткої інструментарій щодо дотримання ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності комерційними банками.

У таблиці наведено, яким чином показники мають підлягати контролю (на думку автора).

Таблиця

**Перелік показників характеристик фінансового стану банків,
що додатково контролюються НБУ в умовах фінансової нестабільності**

Група показників	Перелік показників	Призначення
Ліквідність	коефіцієнт загальної ліквідності; коефіцієнт довгострокової ліквідності; коефіцієнт співвідношення позик і депозитів; коефіцієнт ліквідності цінних паперів; норматив платоспроможності банку та ін.	Забезпечує своєчасність, повноту і безперервність виконання всіх грошових зобов'язань банківської системи та достатність коштів відповідно до потреб розвитку економіки
Стійкість	структура та достатність капіталу банку (коефіцієнт надійності, коефіцієнт фінансового важеля, коефіцієнт маневрування, коефіцієнт концентрації власного капіталу); структура залучених та запозичених коштів (коефіцієнт співвідношення строкових та онкольних депозитів, коефіцієнт співвідношення капіталу та строкових депозитів); динаміка складових активу та пасиву (коефіцієнт приросту активів, коефіцієнт приросту позик, депозитів)	Аналізують динаміку та порівнюють зі значенням аналогічних показників банків
Ділова активність	коефіцієнт рівня дохідних активів; коефіцієнт кредитної активності; коефіцієнт інвестиційної активності	Дозволяє оцінити, наскільки ефективно банк використовує свої ресурси

Науковими результатами даного дослідження є розробка систематизованого переліку показників характеристики фінансового стану, що повинні додатково контролюватися НБУ в умовах фінансової нестабільності. Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є визначення механізму контролю за їх дотриманням.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Баканов М. И. Теория экономического анализа : учебник / М. И. Баканов, А. Д. Шеремет. – 4-е изд., доп и перераб. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 416 с. 2. Иваненко В. М. Методология экономического анализа деятельности хозяйствующего субъекта : учебн. пособ. / В. М. Иваненко, В. И. Мищенко. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 240 с. 3. Лаврушина О. И. Теория экономического анализа : учебн. пособ. / О. И. Лаврушина, М. И. Горбатов, А. И. Ковалев. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 222 с. 4. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. – III // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2002. – № 7. – С. 15–54. 5. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз. Практикум : навч. посібн. для студентів вузів / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Мних, О. В. Олійник. – Житомир : ЖІПІ, 2000. – 416 с. 6. Васюренко О. В. Банківські операції / О. В. Васюренко. – К. : Знання, 2002. – 436 с. 7. Ендовицкий Д. А. Комплексный анализ и контроль инвестиционной деятельности: методология и практика / Д. А. Ендовицкий. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 400 с. 8. Иваненко В. М. Економічний аналіз : навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. / В. М. Иваненко, М. І. Горбатов, В. С. Львовичів. – К. : КНЕУ, 1999. – 176 с. 9. Ковалев А. И. Анализ финансового состояния предприятия / А. И. Ковалев, В. И. Привалов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Центр экономики и маркетинга, 1997. – 192 с.